

UNELE PROBLEME ARHEOZOOLOGICE PRIVIND ASPECTUL CULTURAL STOICANI-ALDENI DIN SUD-ESTUL ROMÂNIEI

DE

SERGIU HAIMOVICI ·

În cadrul eneoliticului din sud-estul României (cuprinzând, mai ales, porțiunile de joasă altitudine ale județelor Ialomița, Buzău, Vrancea, Vaslui și Galați, dar și o parte a sud-vestului Basarabiei), s-a dezvoltat, corelat cu fazele de început ale culturilor Gumelnița, pe de o parte, și Cucuteni, pe de altă parte, o formațiune culturală, bine încheată, cunoscută sub denumirea de *aspectul cultural Stoicani-Aldeni*, studiată îndeaproape de Ion T. Dragomir, care a întocmit o monografie în această privință¹. Pregătind lucrarea, autorul ei mi s-a adresat cu rugămintea de a-i studia resturile faunistice descoperite odată cu cercetările făcute de D-sa în așezările de la Lișcoteanca și Suceveni, prima dintre ele situată în plină câmpie a nord-estului Bărăganului, iar cea de a doua cam la trecerea între zona de podiș din centrul Moldovei și Câmpia Covurluiului. O parte a rezultatelor expertizei mele arheozoologice figurează în corpul acestei monografii. Am considerat că este bine să public în întregime aceste rezultate pentru o mai bună cunoaștere a lor de către cei interesați, cu atât mai mult cu cât, pentru unele așezări din sud-vestul Basarabiei există date în această privință într-un studiu foarte complex, realizat de I. V. Tsalkin, privitor la resturile animalelor domestice provenite din eneoliticul sud-vestului fostei Uniuni Sovietice². De asemenea, în stațiunea de la Bolgrad, aparținând aceluiași aspect cultural (socotită însă ca gumelnițeană de arheologii foști sovietici), cunoscuta cercetătoare Vera Bibikova a găsit resturi aparținând leului (*Felis leo*)³.

¹ Ion T. Dragomir, *Eneoliticul din sud-estul României. Aspectul cultural Stoicani-Aldeni*, București, 1983, mai ales tabelul de la p. 111 și harta de la p.125.

² V. I. Tsalkin, *Drevneišie domašnie zivotnye Vostočnoy Evropu*, Moskva, 1970.

³ V. Bibikova, în *Vestnik zoologhi*, 1, 1973, p. 57-63.

Menționăm că, în mare, rezultatele la care am ajuns sunt asemănătoare cu cele expuse în multe lucrări cu privire la arheozoologia unor așezări cucuteniene și gumelnițene situate în Moldova, estul Munteniei și chiar nordul Dobrogei. Doar în funcție de condițiile mediale se pot distinge unele deosebiri, mai ales în ceea ce privește rapoartele între grupuri de specii domestice și sălbatice.

Dăm mai jos tabelele cu frecvențele speciilor și grupelor de la care provine materialul arheologic determinat.

Tab. 1. Frecvențele și repartiția pe grupe a speciilor de mamifere din situl de la Lișcoteanca.

Grupa	Specia	Fragmente		Indivizi	
		nr. abs.	%	Nr. abs.	%
domestice	Bos taurus	248	48,15	25	33,78
	Sus domest.	35	6,80	8	10,81
	Ovicaprinae (Ovis Capra)	165	32,06	21	28,37
	Equus caballus	36	7,00	7	9,45
	Canis familiaris	7	1,35	3	4,05
	Total domestice		491	95,36	64
sălbatice	Bos primigenius	2	0,38	1	1,36
	Sus scrofa	4	0,76	2	2,72
	Cervus elaphus	14	2,72	4	5,40
	Capreolus capreolus	3	0,58	2	2,71
	Meles meles	1	0,20	1	1,36
	Total sălbatice		24	4,61	10
Total general			515		74

Menționăm că s-a găsit și un rest de pasăre, pentru care nu am putut da diagnoza specifică.

Tab. 2. Frecvențele și repartiția pe grupe a speciilor de mamifere din situl de la Suceveni.

Grupa	Specia	Fragmente		Indivizi	
		nr. abs.	%	Nr. abs.	%
domestice	Bos taurus	572	70,96	36	40,90
	Sus domest.	69	8,56	14	15,90
	Ovicaprinae (Ovis Capra)	112	13,89	18	20,45
	Equus caballus	3	0,37	2	2,28
	Canis familiaris	18	2,23	7	7,95
	Total domestice		774	96,01	67
sălbatic	Bos primigenius	6	0,75	2	2,28
	Sus scrofa	5	0,63	3	3,41
	Cervus elaphus	19	2,36	5	5,69
	Capreolus capreolus	2	0,25	1	1,14
	Total sălbatic		32	3,99	11
Total general			806		88

Menționăm că s-au găsit și trei resturi de păsări pentru care nu am putut da diagnoza specifică; ele aparțin la două specii diferite.

*

Considerând ambele așezări, observăm că speciile domestice reprezintă cca. 90% din întregul material osteologic, deci, vânatoarea avea un rol cu totul minor. Ca aproape în toate siturile neo-eneolitice de la noi, bovinele se situează pe primul loc, urmând ovicaprinele și apoi porcinele (acestea din urmă au talia mai mare decât cornutele mici și aproape că se echilibrează dacă considerăm aportul lor la acoperirea necesităților de proteine animale). Bovinele și ovicaprinele au fost sacrificate cu precădere ca maturi, deci erau folosite mai întâi în scopuri utilitare; este interesant că și pentru porcine, adulții și maturii predomină în raport cu tinerii (de sub un an și jumătate). Câinele are resturi relativ abundente și este posibil să fi fost folosit și în alimentație.

De asemenea, speciile sălbatice, ca frecvență, arată același tablou ca aproape în toate așezările neo-eneolitice. Locul prim este ocupat de cerb, urmat de mistreț, în timp ce bourul și căpriorul sunt relativ mai puțin frecvenți. Carnivorele (bursucul) apar doar sporadic.

Trebuie arătat că dacă bourul și căpriorul sunt specii mai ales de lizieră arboricolă și de arboret, de margine de pădure, cerbul și chiar mistrețul reprezintă însă animale de pădure relativ întinsă și deasă. Credem că partea respectivă a Bărăganului, dar și zona nordică a Câmpiei Covurluiului, aveau la acea vreme și păduri de joasă altitudine cum sunt, de altfel, și acum masivele forestiere Codrii Vlăsiei sau ai Teleormanului din Câmpia Munteniei.

O problemă specială o pune calul. În regiunile noastre el apare aproape constant în cadrul culturilor neolitice, dar cu o frecvență extrem de joasă. În eneolitic frecvența sa crește ușor, devenind și mai înaltă în perioada zisă de trecere către epoca bronzului. În acest caz, putem să-l considerăm pentru eneolitic ca de acum aproape sigur domesticit (Tzalkin în studiul său de sinteză îl prezintă ca atare), dar cu o importanță foarte mică pentru economia animalieră, poate și datorită faptului că nu era încă folosit pentru tracțiune și echitație, ci doar în alimentație. Totuși, la Lișcoteanca frecvența sa era destul de înaltă, poate și corelată cu un ambient mai stepizat, găsimu-se în plin Bărăgan ialomitean.

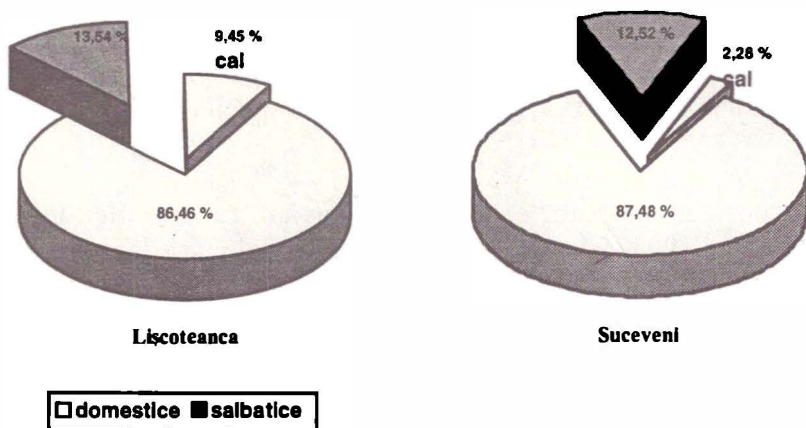

Fig. 1. Repartiția pe grupe a speciilor domestice și sălbatice în cele două așezări (considerând frecvența în indivizi prezumați)

QUELQUES PROBLEMES D'ARCHEOZOOLOGIE CONCERNANT L'ASPECT CULTUREL STOICANI – ALDENI DU SUD-EST DE LA ROUMANIE

RESUME

Cet "*aspect Stoicani-Aldeni*" est une formation culturelle s'interposant entre le territoire de la culture de Cucuteni et celle de Gumelnița. Nous avons étudié les notes provenues de deux établissements: Lișcoteanca et Suceveni et nous avons inscrit les résultats dans les tableaux I et II. On voit la fréquence de chaque espèce et l'importance de l'élevage par rapport à la chasse, dans tous les deux sites (voire aussi les graphiques). Nous croyons que le cheval était déjà domestiqué. On tire aussi quelques conclusions sur le milieu environnant qui entourait les sites durant l'énéolithique.

LEGENDE DES FIGURES

Tab. 1. Les fréquences et la répartition en groupes des espèces de mammifères du site de Lișcoteanca.

Tab. 2. Les fréquences et la répartition en groupes des espèces de mammifères du site de Suceveni.

Fig. 1. Répartition en groupes des espèces domestiquées et sauvages des deux établissements (tout en considérant la fréquence des individus identifiés).